

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Кафедра французької філології

ВИРОБНИЧА ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ПРАКТИКА

**Методичні рекомендації для студентів
(Спеціальність 035 Філологія. Спеціалізація
035.055 Романські мови і літератури (переклад
включно))**

**Івано-Франківськ
2023**

УДК 81'25=133.1(083.13)(075.8)

Б 61

Білас Андрій, Ковбанюк Мар'яна. Виробнича перекладацька практика: Методичні рекомендації для студентів (Спеціальність 035 Філологія. Спеціалізація 035.055 Романські мови і літератури (переклад включно), перша французька. – Івано-Франківськ: НВ-Копі, 2023. – 36 с.

Методичні рекомендації призначені для студентів-магістрантів спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.055 Романські мови і літератури (переклад включно) з метою забезпечення якісної організації і проведення перекладацької практики студентів. Методичні рекомендації містять положення про проходження перекладацької практики, зміст та бази практики, обов'язки керівників практики і студентів-практикантів, вимоги до складання й оформлення звітної документації, зразки оформлення документації, критерії оцінки перекладацької практики.

Рецензенти:

Наталія Іванотчак, кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Осадчук Володимир, директор Бюро перекладів 40 мов «Sonata».

*Друкується за ухвалою
Вченої ради факультету іноземних мов
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(протокол № 1 від 20 вересня 2023 року)*

ЗМІСТ

Передмова	4
1. Загальні положення про проходження перекладацької практики.....	5
2. Зміст перекладацької практики.....	9
3. Бази перекладацької практики.....	13
4. Організація і керівництво перекладацькою практикою.....	14
5. Обов'язки керівника практики від кафедри французької філології..	15
6. Обов'язки керівника практики від підприємства.....	16
7. Обов'язки студента-практиканта.....	16
8. Підсумки перекладацької практики.....	20
9. Критерії оцінювання перекладацької практики.....	21
10. Вимоги до звітної документації	24
Список використаних джерел	27
Глосарій перекладацьких термінів.....	28

ПЕРЕДМОВА

На сучасному етапі розвитку суспільства в умовах розширення міжнародних зв'язків та обміну інформацією підготовка спеціалістів, які володіють декількома мовами і здатні виконувати роль посередника у спілкуванні представників різних мовних колективів, – це важливе завдання сучасних університетів. Саме перекладач допомагає забезпечувати взаєморозуміння між людьми, що розмовляють різними мовами, руйнувати мовні бар'єри, встановлювати міжкультурні зв'язки. Перекладацька практика є важливою ланкою в системі підготовки спеціаліста до практичної діяльності, яка надає студентам можливість застосовувати у практичній діяльності знання, здобуті у результаті вивчення теоретичних курсів з перекладознавства, а також практичні знання і навички, здобуті на заняттях з практики перекладу.

Важливою проблемою підготовки студентів є вдале співвідношення теоретичної та практичної частини навчання, впровадження результатів наукових пошуків у навчальний процес. Безперечно, тільки поєднання теоретичної і практичної підготовки надає можливість спеціалістам з перекладу долати труднощі перекладу будь-якого рівня.

У методичних рекомендаціях «Виробнича перекладацька практика» для студентів-магістрантів спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.055 Романські мови і літератури (переклад включно), перша французька, висвітлено основні принципи організації та проведення перекладацької практики студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти, права і обов'язки студентів та керівників практики від університету і базового підприємства, основні аспекти діяльності перекладача; викладено основні критерії оцінювання перекладацької практики з точки зору якості перекладу, підготовки звітної документації, а саме щоденника практики, термінологічного словника і звіту з практики. До складу методичних рекомендацій входять додаток-глосарій перекладацьких термінів, за допомогою яких студенти зможуть грамотно і детально користуватися інформацією для виконання спеціальних завдань.

Перекладацька практика студентів спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.055 Романські мови і літератури (переклад включно), перша французька є обов'язковою частиною освітньо-професійної програми та різновидом навчальних занять, що забезпечують якісну професійно-практичну підготовку студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти.

1. Загальні положення про проходження перекладацької практики

Перекладацька практика студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, що навчаються за спеціальністю 035 Філологія спеціалізації 035.055 Романські мови і літератури (переклад включно), перша французька, є важливою складовою частиною підготовки висококваліфікованих кадрів у сфері перекладу.

Дисципліна «Виробнича перекладацька практика» викладається на другому році навчання для студентів другого (магістерського) рівня спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька. Основними організаційними формами навчання є наради, консультації та перекладацька діяльність. Виробнича перекладацька практика закріпить набуті на лекціях і під час самостійної підготовки знання з курсів перекладознавства, сформує у студентів систему поглядів про основні принципи перекладацької діяльності. Студенти другого (магістерського) рівня вищої освіти проходять виробничу перекладацьку практику у 3-му семестрі, здійснюючи перекладацьку діяльність. Практика завершується підготовкою документації, звітом про проходження практики та захистом (залік).

Нормативне забезпечення проведення перекладацької практики на факультеті іноземних мов Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника здійснюється на основі таких документів:

- Закон України «Про вищу освіту»;
- Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів в Україні: Наказ Міністерства освіти і науки України;
- Положення про проведення практики студентів в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника;
- Освітньо-професійні програми;
- Державні стандарти;
- Робочі навчальні плани підготовки магістрів;
- Програма виробничої перекладацької практики для студентів-магістрантів спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.055 Романські мови і літератури (переклад включно), перша французька;
- Інструкції з охорони праці та навколишнього середовища.

Перекладацька практика студентів передбачає надбання умінь практичного використання перекладацьких засобів в умовах усного послідовного, а також письмового перекладу з французької мови і на французьку мову. Особлива увага приділяється виробленню практичних умінь в сфері перекладацької діяльності в діловому спілкуванні, листуванні, і, особливо, під час встановлення ділових стосунків з закордонними партнерами. Для забезпечення якісної професійної

підготовки перекладацька практика студентів проходить в умовах, максимально наближених до умов їхньої майбутньої професійної діяльності.

Передумовою для проходження практики є оволодіння здобувачами вищої освіти теоретичними та практичними дисциплінами перекладацького і філологічного циклу, а саме:

- знати особливості системи мови, що вивчається (лексичні, граматичні, стилістичні) у професійному контексті на рівні, що є необхідними для перекладу текстів різного професійного спрямування, мовні форми, властиві для офіційних та розмовних реєстрів академічного і професійного мовлення з урахуванням правил ділового етикету та особливостей міжкультурної комунікації; моделі перекладу текстів у професійній діяльності.

- вміти перекладати з французької мови на українську та з української мови на французьку різногалузеві тексти, презентувати іншомовну інформацію професійного характеру, обґрунтовувати власну точку зору; застосовувати набуті знання міжкультурної комунікації у письмовому спілкуванні в академічному та професійному середовищі.

- володіти навичками швидко вилучати й обробляти необхідну інформацію професійного спрямування з іншомовних джерел, складати французькою мовою тексти у сфері професійної діяльності, повідомлення професійного спрямування та виконувати їхній переклад.

Метою перекладацької практики є поглиблення і закріплення теоретичних знань та формування у студентів професійних умінь та навичок перекладу з французької мови та на французьку мову на базі отриманих теоретичних знань, а також виховання у студентів потреби систематично поповнювати свої знання і творчо їх застосовувати в практичній діяльності у сфері своєї майбутньої спеціальності; формування загальних та фахових компетентностей для виконання професійних завдань та обов'язків освітнього, міжкультурного, науково-дослідницького та інноваційного характеру в галузі перекладу текстів різних жанрів: забезпечення студентів, які вивчають французьку мову як основну іноземну, знаннями теоретичних основ перекладу текстів різних жанрів та формування навичок виконання адекватного перекладу фрагментів текстів різних жанрів, що підвищить їх загальнокультурний рівень, збагатить словниковий запас відповідною термінологією, сприятиме формуванню соціокультурної, соціолінгвістичної, міжкультурної та перекладацької компетенцій, позитивно вплине на оволодіння ними різножанровим французьким мовленням та їх перекладом.

Проведення перекладацької практики має на меті поглибити знання, вміння та навички студентів:

- володіння експресивними, емоційними, логічними засобами іноземною та українською мовами для досягнення запланованого

прагматичного результату й організації успішної комунікації в усній та писемній формах;

– використання системних знань мови для аналізу та синтезу ідей, системних знань сучасних перекладознавчих студій, їх всебічного застосування у перекладацькій діяльності на підприємстві;

– аналізу тексту оригіналу, застосування відповідних перекладацьких стратегій (здійснення доперекладацького аналізу тексту; виокремлення правильної перекладацької стратегії; визначення одиниці перекладу, оцінювання та добір мовних засобів для реалізації адекватного перекладу), презентації тексту перекладу;

– ефективно і компетентно брати участь у різних формах ділової комунікації (листування, конференції, круглі столи, дискусії тощо).

Основним завданням перекладацької практики студентів є допомогти студентам оволодіти механізмом акту міжмовної комунікації та правильно вибрати перекладацьку стратегію під час ділового спілкування. Особлива увага протягом проходження перекладацької практики повинна приділятися виробленню практичних умінь в сфері перекладацької діяльності. Перекладацька практика студентів передбачає надбання вмінь практичного використання перекладацьких засобів в умовах усного послідовного та письмового перекладу за фахом з французької мови та на французьку мову.

Інтегральна компетентність передбачає здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів перекладознавчої науки, проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен володіти такими **загальними компетентностями**:

1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
2. Здатність бути критичним і самокритичним
3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
5. Здатність працювати в команді та автономно.
6. Здатність спілкуватися двома іноземними мовами.
7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

11. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Проходження виробничої перекладацької практики студентів забезпечує такі фахові компетентності:

1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії французької мови.

4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди французької мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури.

6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати французьку мову, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною, французькою та англійською мовами.

10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

13. Здатність використовувати системні знання мови для аналізу та синтезу ідей, застосовувати системні знання сучасних філологічних і перекладознавчих студій в професійній діяльності.

14. Володіння теоретичними основами використання французької мови, включаючи фонетичні, граматичні, лексичні, стилістичні аспекти мови й мовлення.

15. Здатність використовувати соціокультурні та лінгвокраїнознавчі знання про країни, мови яких вивчаються, з метою успішної комунікації та перероблення інформації іноземними мовами.

16. Володіння граматиною, лексикою і фонетикою французької мови на рівні C1 (Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (Le Cadre européen commun de référence pour les langues – Apprendre, Enseigner, Évaluer) (CECRL)

17. Володіння граматиною, лексикою і фонетикою англійської мови

на рівні B2 (Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання).

18. Володіння експресивними, емоційними, логічними засобами французької та української мов для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації в усній та писемній формах.

19. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з французької мови обраної філологічної спеціалізації: мовознавства, літературознавства, перекладознавства та оперувати базовою термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

20. Здатність до аналізу тексту оригіналу, до застосування відповідних перекладацьких стратегій (здійснення передперекладацького аналізу тексту; виокремлення правильної перекладацької стратегії; визначення одиниці перекладу, оцінювання та добір мовних засобів для реалізації адекватного перекладу), презентувати текст перекладу.

2. Зміст перекладацької практики

Зміст перекладацької практики обумовлений напрямком діяльності підприємства, організації чи установи, що є базою практики і повинен відповідати вимогам спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька.

Перекладацька практика повинна включати усний послідовний переклад в галузі спеціальності з використанням необхідного лексико-граматичного мінімуму та певних методів перекладу. Використовуючи лексико-граматичний мінімум відповідної галузі та іншомовні джерела, в умовах письмових ділових контактів із використанням прийомів і методів письмового спілкування та відповідних методів оформлення ділової документації студент повинен перекладати ділові листи, протоколи, відповідну документацію організації, контракти тощо.

Зміст програми перекладацької практики повинен відповідати Положенню про проведення практики студентів вищих навчальних закладів в Україні та навчальному плану підготовки магістрів зі спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька.

План та календарний графік проходження перекладацької практики складається керівником практики від університету та студентом та затверджується керівником практики від університету.

Студенти проходять практику на посаді перекладача на базах підприємств, установ та організацій, що відповідають вимогам освітньо-професійної програми.

Термін проходження виробничої перекладацької практики – 2 тижні в 3-му семестрі.

Очікувані результати виробничої перекладацької практики:

- Знати основні принципи і методи організації процесів перекладацької діяльності.
- Знати граматичний функціональний лексичний матеріал загально-розмовних тем та спеціальних текстів в обсязі, передбаченому програмою.
- Знати основні принципи реферування іншомовного тексту
- Знати принципи складання основних ділових паперів, контрактів, листів протоколів згідно з міжнародними стандартами діловодства
- Володіти необхідними знаннями для виконання типових професійних завдань, пов'язаних із забезпеченням усної та письмової комунікації в різних галузях перекладацької діяльності
- Знати фахову терміносистему, кліше і лексику, що обслуговує стандартизовані тексти французькою мовою, та їхні українські еквіваленти.
- Вміти забезпечувати процес перекладацької діяльності відповідною навчально-методичною документацією та інноваційними проектами.
- Вміти виконувати типові професійні завдання, пов'язані із забезпеченням усної та письмової комунікації та інформації в різних галузях народного господарства, науки, техніки, культури шляхом перекладу різноманітних за змістом та жанром текстів іноземною та державною мовами.
- Вміти визначати етичні наслідки перекладацької діяльності та її результатів.
- Вміти здійснювати переклад зрозумілою і чіткою мовою, використовуючи відповідну термінологію.
- Здатність спілкуватися українською та французькою мовами як усно, так і письмово, відповідно до офіційного, публіцистичного та наукового тощо стилів.
- Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, володіти й оперувати інформаційними та комунікаційними технологіями відповідно до потреб перекладацької діяльності.
- Здатність аналізувати текст оригіналу, обґрунтовувати стандартні і нестандартні перекладацькі проблеми й обирати способи їхнього вирішення, що відповідають кожному конкретному акту перекладу.
- Здатність використання інформаційно-комунікативних технологій, уміння самостійно здобувати, оцінювати та використовувати інформацію.

Програмні результати навчання.

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та французькою, другою іноземною мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН 9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди французької мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та французькою, другою іноземною мовами.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 14. Використовувати французьку, другу іноземну мови в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ПРН 18. Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

ПРН 19. Мати навички участі в наукових та/або прикладних дослідженнях у галузі філології.

ПРН 20. Демонструвати знання орфоепічної, лексичної, граматичної, орфографічної, пунктуаційної, акцентуаційної та стилістичної норм французької мови на рівні С1, другої іноземної мови на рівні В2 в усному та писемному мовленні у широкому спектрі контекстів і соціального оточення згідно з Загальноєвропейськими стандартами мовної освіти.

ПРН 21. Уміти організувати професійну діяльність, ставити і вирішувати основні проблемні питання й виконувати завдання, самостійно визначати способи управління процесами пошуку й обробки інформації на основі одержаних прикладних знань, нести відповідальність за прийняті рішення, дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПРН 22. Використовувати концепції, напрями і методики наукової теорії, оперувати основними лінгвістичними термінами в контексті загально гуманітарних, мовознавчих, порівняльно-історичних, типологічних і зіставних досліджень як теоретичної бази дослідницької і прикладної діяльності в галузі вітчизняного і зарубіжного мовознавства, літературознавства та перекладознавства.

ПРН 24. Володіти прийомами адекватного перекладу; забезпечувати лексичну, граматичну, синтаксичну, стилістичну та соціокультурну еквівалентність в процесі перекладу з французької мови на українську та з української мови на французьку для різних типів тексту.

ПРН 25. Вміти самостійно відбирати певні (експресивні, нейтральні, логічні) мовні і мовленнєві засоби (фонетичні, морфо-граматичні, лексичні, стилістичні, синтаксичні, прагматичні), які є оптимальними для реалізації комунікативного наміру та адекватними в соціально-функціональному плані ситуації спілкування (усна та писемна форми).

ПРН 26. Визначати та застосовувати стратегії редагування окремих типів текстів у різних ситуаціях, контекстах та видах роботи українською, французькою та другою іноземною мовами.

ПРН 27. Демонструвати системні знання усіх аспектів теорії перекладу і практики перекладу, основних проблем та етапів розвитку перекладознавства, загальних і часткових теорій перекладу, категорій і видів перекладу з французької та другої іноземної мов на українську та навпаки.

ПРН 28. Сприймати україномовний та іншомовний тексти на слух з урахуванням можливих труднощів розуміння усного мовлення (швидкий темп мовлення; фонетичні особливості мовлення, зокрема акценти, притаманні носіям різних варіантів мови, або особам, які не є носіями мови; лексичні та синтаксичні лакуни в повідомленнях тощо).

3. Бази перекладацької практики

Відповідно до Положення про організацію та проведення практики у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://vvnp.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/128/2018/05/pol_pro.pdf) перекладацька практика студентів зі спеціальності 035 Філологія спеціалізації 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька здійснюється на базах, які відповідають меті, завданням, змісту практики, а також вимогам освітньо-професійної програми. Виробнича практика проводиться на підприємствах (організаціях, установах) на основі укладених угод. Базою виробничої практики можуть бути організації й установи різних галузей та секторів освіти й науки, економіки, культури, державного управління, фінансові та бюджетні установи, виробничо-промислові підприємства різних форм власності тощо, які забезпечені висококваліфікованими кадрами й відповідають вимогам програми перекладацької практики для другого (магістерського) рівня і мають належні умови для її проведення. Орієнтовними базами проведення перекладацької практики є Громадська організація «Парі-ІФ», Бюро перекладів 40 мов «Sonata», ТОВ «ЙОЛО КОРПОРЕЙШН», ТОВ «Видавництво «П'яний корабель».

Розподіл студентів для проведення перекладацької практики відбувається відповідно наявності баз практики і кількості місць на кожній з них і оформлюється наказом по університету

Студенти можуть самостійно, з дозволу кафедри французької філології, визначати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання. В такому випадку на кафедру французької філології студентом надається від підприємства лист-гарантія про надання місця для перекладацької практики, де вказується посада та відділ для проходження перекладацької практики, а також ім'я керівника практики від підприємства. Гарантійний лист виконується на бланку підприємства чи організації, що надає місце для проходження перекладацької практики студенту (студентам) та підписується керівником організації.

Університет в особі ректора підписує договір про проведення перекладацької практики із закладами-базами (підприємствами, організаціями, структурами будь-яких форм власності). Термін дійсності договору узгоджується обома сторонами.

4. Організація і керівництво перекладацькою практикою

На факультеті іноземних мов Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника навчально-методичне керівництво і виконання програми перекладацької практики забезпечують завідувач кафедри французької філології та керівники практики від кафедри французької філології.

До керівництва перекладацькою практикою студентів залучаються досвідчені викладачі кафедри, викладачі вступу до перекладознавства, теорії і практики перекладу.

Кафедра французької філології, що є відповідальною за підготовку та порядок проведення перекладацької практики студентів, забезпечує наступні організаційні заходи:

- розробку програми перекладацької практики;
- визначення баз практики, розподіл студентів за базами практики та підготовку наказів з практики;
- підготовку наказу про проведення перекладацької практики за два тижні до початку практики;
- підготовку студентської документації (договори на практику, направлення, листи, щоденники тощо);
- інструктаж студентів з питань безпеки та охорони праці;
- проведення установчої та заключної конференцій з перекладацької практики та надання графіку проведення установчої та заключної конференцій до відділу з навчальної роботи;
- контроль завідувача кафедри французької філології та керівників практики від кафедри за ходом практики.

Загальне керівництво практикою на підприємстві здійснюється головними фахівцями або їх заступниками, безпосереднє керівництво покладається на керівників структурними підрозділами та на окремих висококваліфікованих спеціалістів.

Тривалість робочого часу студентів під час проходження перекладацької практики регламентується Кодексом законів про працю України і складає від 16 до 18 років – 36 годин на тиждень (ст. 51 із змінами, внесеними Законами № 871-12 від 20.03.91, № 3610-12 від 17.11.93, № 263/95 ВР від 05.07.95), від 18 років і старше – не більше 40 годин на тиждень (ст. 50 в редакції Закону № 871-12 від 20.03.91, із змінами, внесеними Законом № 3610-12 від 17.11.93).

5. Обов'язки керівника практики від кафедри французької філології

Керівник практики від кафедри французької філології зобов'язаний:

- перед початком перекладацької практики контролювати готовність баз практики до прийому студентів;
- проводити організаційні заходи перед початком і по закінченню практики (настановчі та підсумкові конференції);
- інструктувати студентів про порядок проходження перекладацької практики та надати студентам документи, необхідні для проходження практики (договори на практику, направлення на практику, листи, щоденники тощо);
- повідомити студентів про систему звітності з перекладацької практики згідно форми, затвердженої на засіданні кафедри французької філології;
- допомогти студентам скласти календарний графік проходження практики та затвердити його;
- консультувати практиканта з питань проходження практики;
- у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечити якісне проходження практики згідно з програмою;
- контролювати забезпечення нормальних умов праці і побуту студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки;
- контролювати виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, організувати ведення таблиць відвідування студентами баз практики;
- своєчасно подавати інформацію про початок перекладацької практики, хід практики та закінчення практики керівнику навчально-виробничих практик;
- у складі комісії приймати диференційований залік з практики;
- подати завідувачу кафедри французької філології письмовий звіт про проведення та результати перекладацької практики;
- подати письмовий звіт про проведення та результати практики керівнику навчально-виробничих практик ПНУ.

6. Обов'язки керівника практики від підприємства

Обов'язки керівників практики від баз практики зазначені в договорі на проведення практики.

Керівник практики від підприємства зобов'язаний:

- прийняти студента (студентів) на практику згідно з календарним планом проходження практики;
- створити необхідні умови для виконання студентами програми практики, не допускати використання їх на посадах та роботах, що не відповідають програмі практики та майбутній спеціальності;
- забезпечити студентам умови безпечної праці на конкретному робочому місці;
- контролювати забезпечення відповідних умов роботи і проведення обов'язкового інструктажу безпеки праці: ввідного та на робочому місці;
- контролювати виконання студентами-практикантами правил внутрішнього розпорядку бази практики;
- всебічно сприяти дотриманню студентом графіку та виконанню програми практики, консультувати студента, залучати його до виконання виробничих завдань;
- надати студентам-практикантам і керівникам практики від кафедри французької філології можливість користуватися кабінетами, бібліотеками, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики;
- забезпечити облік виходів на роботу студентів-практикантів;
- вживати необхідні виховні та адміністративні заходи щодо студентів, які порушують трудову дисципліну та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства, повідомляти про такі випадки керівника практикою від кафедри французької філології ПНУ, деканат факультету іноземних мов;
- після закінчення практики ознайомитися зі звітом студента про практику, надати відгук-характеристику на кожного студента-практиканта, в котрій відобразити якості підготовленого ним звіту і виставити попередню оцінку.

7. Обов'язки студента-практиканта

Студент-практикант зобов'язаний:

- до початку перекладацької практики отримати від університету (керівника практики) консультації, щодо оформлення всіх необхідних документів (щоденник практики, направлення на практику, договір про проведення перекладацької практики);
- відвідати установчу конференцію керівників практики від Університету;
- ознайомитись з програмою практики, етапами її проходження, звітною документацією, критеріями оцінювання, вимогами до захисту і заліку;
- своєчасно прибути на базу практики з оформленим щоденником практики; направленням на практику;
- вивчити і суворо дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки;
- суворо дотримуватися трудової дисципліни та правил внутрішнього розпорядку підприємства;
- в повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та доручення керівника практикою від підприємства;
- систематично вести записи у щоденнику практики, фіксувати обсяг та зміст виконаної за день роботи;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- підготувати та вчасно надати на кафедру французької філології ПНУ таку звітну документацію:
 - щоденник практики, підписаний керівником практики від підприємства та завірений печаткою підприємства;
 - звіт про проходження перекладацької практики;
 - переклад одного з документів, виконаний протягом перекладацької практики;
 - отримати належним чином оформлений відгук керівника практики від бази практики;
 - своєчасно скласти залік з перекладацької практики.

8. Перекладацька діяльність студента-практиканта:

Під час проходження перекладацької практики студент здійснює діяльність професійного перекладача під керівництвом досвідчених колег з базового закладу. За дорученням керівника підприємства, старшого менеджера або старшого перекладача він перекладає спеціалізовані тексти, документацію фірми, матеріали листування з іноземними організаціями, а також каталоги, описи товару, сертифікати, патенти тощо. Вчасно виконує письмові та усні, повні та скорочені переклади, забезпечуючи при цьому точну лексичну, стилістичну і змістовну відповідність оригіналу, адекватність передачі наукових і технічних термінів та дефініцій. Здійснює редагування перекладів, систематизує та організує переклади, анотації та реферати.

У процесі роботи студенти зазвичай стикаються з лексичними, граматичними, жанрово-стилістичними труднощами, які вони мають долати.

У перекладі одночасно обробляється граматична, лексична, стилістична, загальнотекстова і комунікативна інформація. Зокрема, як граматики залежить від лексики (наприклад, граматичне значення словосполучення певної синтаксичної моделі може змінюватися в залежності від слів, що вжиті у словосполученні), так і лексика залежить від граматичних моментів (наприклад, зміна типової сполучуваності слів може призводити до нового лексико-семантичного варіанта слова, тобто, фактично, до утворення нового слова).

Так само лексика і граматики тісно пов'язані з жанрово-стилістичними проблемами, оскільки, наприклад, до стилістичних характеристик тексту відносяться і частотність вживання певних слів, і застосування певних граматичних форм і структур. Тому виокремлення лексичних, термінологічних і жанрово-стилістичних проблем перекладу в окрему перекладознавчу сферу є, з теоретичної точки зору, досить умовним.

Звичайно виокремлюють такі лексичні труднощі науково-технічного перекладу: багатозначність слів (термінів) та вибір адекватного словникового відповідника або варіанта перекладу слова (терміна), особливості вживання загальнонародних слів у науково-технічних текстах, правильне застосування того чи іншого способу перекладу лексики, визначення межі припустимості перекладацьких лексичних трансформацій, переклад термінів-неологізмів, аббревіатур, такі «фальшиві друзі» перекладача, як псевдо-інтернаціоналізми, лексикалізовані форми множини іменників та терміни-омоніми, етноспецифічна лексика і етнонаціональна варіантність термінів, іншомовні слова і терміни.

Прагматична інформація актуалізується при перекладі безеквівалентної лексики, насамперед географічних назв, власних імен і

культурно-побутових реалій, які перекладаються шляхом транскрипції й транслітерації.

Культурно-побутові реалії, такі зрозумілі й очевидні для носіїв мови оригіналу, виявляються малозрозумілими або зовсім незрозумілими для реципієнтів перекладу, яким притаманне інше комунікативне середовище та інша мовна картина світу. На семантичному рівні перекладу національно-специфічні реалії передаються шляхом транслітерації/транскрипції.

Процес перекладу виявляє подвійну прагматичну орієнтацію. З одного боку, він реалізується в рамках міжмовної комунікації, і таким чином, орієнтований на оригінал. З іншого боку, переклад – це конкретний мовленнєвий акт, який є прагматично орієнтованим на певного рецептора.

Прагматичне завдання перекладу полягає у досягненні максимальної еквівалентності з оригіналом. Саме комунікативна компетенція перекладача дозволяє йому визначитись, коли, як і на якому етапі перекладу доцільно залучати семантичний або комунікативний переклад. Останній має більше переваг і видається вагомішим у перекладі національно-специфічних реалій

За період перекладацької практики студенти повинні оволодіти у першу чергу такими професійно-перекладацькими вміннями.

Основні професійно-перекладацькі вміння студентів:

1. Конструктивно-планувальні вміння. Отримавши індивідуальне завдання від керівника практики від кафедри і матеріал для перекладу від керівника практики від базового підприємства, студент-практикант планує свою діяльність згідно з трьома етапами проходження практики (див. вище), а саме спланувати тривалість перекладу, засоби для його виконання, пошук інформації мовного і фахового характеру, отримання консультацій фахівців, спостереження відповідних об'єктів, технологій тощо у виробничому процесі, терміни редагування і здачі перекладу.

2. Комунікативні уміння: спілкування з керівниками практики, з перекладачами, які працюють на базі практики, з іноземними партнерами, бути нейтральним і вмілим посередником у спілкуванні носіїв різних мов, проявляючи знання не тільки іноземної та рідної мов, але й національно-культурних особливостей різних країн.

3. Професійні перекладацькі вміння: здійснювати адекватний письмовий переклад спеціалізованих (економічних, юридичних, науково-технічних) текстів; користуватися комп'ютерними програмами перекладацької пам'яті, спеціальними технічними і термінологічними словниками, довідковими посібниками, картами, енциклопедіями, Інтернет-ресурсами та іншими джерелами інформації; складати огляди, реферати, анотації статей, презентації.

4. Дослідницькі вміння: знаходити необхідну інформацію відповідно до тематики перекладу, вивчати технологічні процеси, устаткування,

діяльність та наукові результати з тих галузей, у яких здійснюється переклад.

Упродовж перекладацької практики студенти розвивають та удосконалюють навички самостійного виконання адекватного перекладу різногалузевих спеціалізованих (економічні, юридичні, науково-технічні) текстів. Переклад спеціалізованих текстів з першої іноземної мови на державну / з державної мови на іноземну оцінюється згідно з основними вимогами до виконання письмового перекладу:

1) адекватність передання фактичної інформації – перевіряється, чи правильно перекладач зрозумів зміст вихідного тексту і наскільки коректно цей зміст викладено в похідному тексті; крім того, важливою є відсутність помилок у переданні неомовної інформації (цифри, графіки тощо); наявність всього фактичного матеріалу (відсутність пропусків і скорочень);

2) дотримання перекладачем відповідного стилю – у тексті перекладу стильові особливості та загальний тон викладу матеріалу повинен відповідати особливостям цього стилю у тексті оригіналу;

3) лексична та граматична правильність тексту перекладу – ураховуються лексичні, граматичні та орфографічні помилки, зроблені у тексті перекладу.

Під час проходження практики студент-практикант веде:

- щоденник перекладацької практики і отримує зауваження керівника практики від підприємства;

- словник спеціалізованих термінів (100 лексичних одиниць);

- здійснює перекладацьку діяльність з відповідальністю та в повному обсязі на базі проходження практики.

8. Підсумки перекладацької практики

Після закінчення терміну проходження практики студенти звітують про виконання програми перекладацької практики у письмовій формі і на упродовж трьох днів надають звітну документацію керівникам практики від кафедри. Керівники практики перевіряють документи та оцінюють результати виконання програми.

Письмовий звіт є формою звітності студентів практикантів на кафедрі французької філології ПНУ. До звіту додається переклад одного з документів, виконаний протягом перекладацької практики.

Звіт з практики захищається студентами в комісії, призначеною завідувачем кафедри французької філології.

Комісія, у складі якої знаходяться завідувач кафедри французької філології ПНУ, керівник практики та викладачі, які викладають

французьку мову французької філології, приймає диференційований залік у студентів протягом 10 днів після закінчення практики. Оцінка вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента за підписами членів комісії.

Студент, який не виконав програму практики без поважних причин, відраховується з університету.

Якщо програма практики не виконана студентом з поважної причини, то ПНУ надає можливість студентові пройти практику повторно через рік. Можливість повторного проходження практики через рік, але за власний рахунок, надається і студентові, який на підсумковому заліку отримав негативну оцінку.

Підсумки перекладацької практики обговорюються на засіданні кафедри французької філології ПНУ та на Раді факультету іноземних мов.

Не пізніше 2 тижнів після закінчення практики проводиться заключна конференція з практики на факультеті іноземних мов з метою аналізу і узагальнення результатів практики.

Звіти студентів про проходження перекладацької практики зберігаються на кафедрі французької філології до завершення навчання студентів в університеті.

9. Критерії оцінювання перекладацької практики

На підставі аналізу відгуку від керівника базової установи або керівника від кафедри про роботу студента-практиканта, правильності оформлення звітної документації відповідно до вимог, виконання контрольного залікового перекладу студенту-практиканту виставляється підсумкова оцінка. Виробнича (перекладацька) практика оцінюється за 100 бальною шкалою.

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в традиційну 4-бальну шкалу та європейську шкалу ECTS здійснюється згідно з інтервальною шкалою оцінок.

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	80 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	

C	70 – 79 (добре)		
D	60 – 69 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	50 – 59 (достатньо)		
FX	35 – 49 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Рейтинг перекладацької практики складається із суми середніх оцінок за:

- рівень мовної підготовки практиканта та використання відповідної термінологічної бази;
- фахові навички практиканта: навички як усного послідовного, так і письмового перекладу, а також навички ділового листування та оформлення ділових паперів згідно з вимогами стандарту.
- ведення та оформлення звітної документації згідно до вимог Програми проходження практики;
- трудову дисципліну та ставлення до роботи, підтвержене й оцінене керівником практики від підприємства у Відгуку про проходження студентом практики.

- Поточне оцінювання всіх складових практики студента здійснюється в національній 4-бальній системі («5», «4», «3», «2»). Після закінчення перекладацької практики (після перевірки звітної документації) виставляється **середня** оцінка за рівень мовної підготовки практиканта, фахові навички практиканта, ведення та оформлення звітної документації, трудову дисципліну й ставлення до роботи згідно з 4-бальною шкалою. Ці оцінки трансформуються в рейтинговий бал таким чином:

1. Рівень мовної підготовки практиканта та використання відповідної термінологічної бази:

- «5» – 40 балів;
- «4» – 30 балів;
- «3» – 20 балів;
- «2» – 10 балів;

2. Фахові навички практиканта з перекладу, ділового листування й оформлення ділових паперів згідно з вимогами стандарту:

«5» – 40 балів;

«4» – 30 балів;

«3» – 20 балів;

«2» – 10 балів;

3. Ведення та оформлення звітної документації згідно вимог Програми проходження практики:

«5» – 10 балів;

«4» – 8 балів;

«3» – 6 балів;

«2» – 4 бали;

4. Трудова дисципліна та ставлення до роботи:

«5» – 10 балів;

«4» – 8 балів;

«3» – 6 балів;

«2» – 4 бали;

Рейтинг студента за перекладацьку практику є сумою рейтингових балів за вищеназвані чотири складові. Максимальний рейтинг студента за перекладацьку практику становить 100 балів.

Таким чином, оцінка **«відмінно»** виставляється студентові, який повністю виконав програму практики, тобто виконав усі завдання, передбачені графіком проходження практики, показав високій рівень мовної підготовки, використовуючи відповідну термінологічну базу. Для отримання відмінної оцінки студент повинен показати навички як усного послідовного, так і письмового перекладу, а також навички ділового листування та оформлення ділових паперів згідно з вимогами стандарту. На оцінку **«відмінно»** заслуговує студент, який не мав нарікань з боку керівника практики від підприємства та університету щодо дотримання трудової дисципліни. Попередня оцінка керівника від підприємства повинна бути **«відмінно»**.

Оцінка **«добре»** виставляється студентові, який повністю виконав програму практики й дотримувався графіка проходження практики, показав відповідний рівень мовної підготовки, має достатню термінологічну базу. На оцінку **«добре»** заслуговує студент-практикант, який продемонстрував добрі навички усного послідовного та письмового перекладу, ділового листування та оформлення ділових паперів. На оцінку **«добре»** заслуговує студент, який не мав нарікань з боку керівника практики від підприємства та університету щодо дотримання трудової дисципліни.

Оцінка **«задовільно»** виставляється студентові, який виконав програму практики не повністю, тобто не всі завдання, передбачені графіком проходження перекладацької практики було виконано повністю

по провіні студента (виконано частково, виконано не в строк). На оцінку «задовільно» заслуговує студент, що має задовільний рівень мовної підготовки, вміє користуватися відповідними термінами при перекладі з французької та на французьку мову, продемонстрував навички усного послідовного або письмового перекладу, а також достатні навички ділового листування та оформлення ділових паперів. Студент не повинен мати серйозних нарікань з боку керівника практики від підприємства.

Оцінка «незадовільно» виставляється студентові, який не виконав програму практики. Студент, який не з'явився на базу практики в день початку практики або покинув базу практики достроково вважається тим, що не виконав програму практики.

Критерії оцінювання якості виконання перекладів

Переклад спеціальної літератури оцінюється згідно з основними вимогами до виконання письмового перекладу. Основні критерії оцінки якості виконання перекладів можна сформулювати у такий спосіб:

1) адекватність передачі фактичної інформації – перевіряється, чи правильно перекладач зрозумів зміст вихідного тексту і наскільки коректно цей зміст викладено у похідному тексті; крім того, важливою є відсутність помилок у передачі немовної інформації (цифри, графіки тощо); наявність всього фактичного матеріалу (чи не було пропусків і скорочень);

2) дотримання перекладачем відповідного стилю – у тексті перекладу стильові особливості та загальний тон викладення матеріалу повинен відповідати особливостям даного стилю у тексті перекладу, тобто, чи враховував студент під час виконання перекладу відмінності науково-технічного, публіцистичного та інших стилів у мовах оригіналу і перекладу;

3) лексична та граматична правильність тексту перекладу – враховуються лексичні та граматичні помилки, зроблені у тексті перекладу.

10. Вимоги до звітної документації

Звітна документація містить наступні компоненти:

За результатами перекладацької практики студент подає керівнику практики від університету таку звітну документацію:

- **щоденник** перекладацької практики з відгуком і оцінкою керівника практики від підприємства;

- **звіт** про проходження перекладацької практики (у довільній формі);

- **переклади** спеціалізованих текстів з першої іноземної мови на українську мову та з української мови на першу іноземну загальним

обсягом не менше 40 000 знаків або 24 сторінки (Кегель – 14 Times New Roman).

- **словник** (додаток до перекладів) спеціалізованих термінів (100 лексичних одиниць);

Звітна документація подається у друкованому вигляді, з необхідними підписами і печатками. Оцінка за документацію виставляється згідно з правильністю, повнотою, грамотністю її оформлення (згідно з вимогами) та своєчасністю подання керівникові.

Щоденник перекладацької практики має містити відомості про виконання студентами-практикантами щоденних завдань від бази практики. У щоденнику перекладацької практики вказується:

- діяльність, що здійснювалася студентом під час проходження перекладацької практики (необхідно вказати тип перекладу, що виконувався, типи документації, що їх було перекладено, кількісні показники – кількість перекладених документів).

- перекладацькі прийоми, що їх використовував студент для перекладу. - професійні вміння і навички, що здобув або вдосконалив студент під час перекладацької практики (назвати).

- перелік словників і довідкової літератури, що її було використано під час перекладу, перелік опрацьованої додаткової літератури, яка була використана під час перекладацької практики, її доцільність (назва роботи).

- труднощі, з якими зіткнувся студент в процесі проходження перекладацької практики (труднощі мовного і мовленнєвого характеру, робота з довідковою літературою і Інтернет-ресурсами).

В кінці кожного тижня перекладацької діяльності студент-практикант подає щоденник керівнику практики від підприємства для зазначення зауважень, побажань тощо. Керівник практики від підприємства ставить свій підпис та печатку.

Відгук керівника практики від підприємства, який містить характеристику і оцінку перекладацької діяльності студента-практиканта, побажання і рекомендації щодо поліпшення підготовки до перекладацької практики, також підписується керівником практики від підприємства та завіряється печаткою.

У *звіті* про проходження перекладацької практики вказується, на якому підприємстві або фірмі студент проходив практику, в якому відділі та на якій посаді.

Студент повинен включити до звіту такі пункти.

1. Стислий опис підприємства або фірми, де студент проходив практику.

2. Напрямки діяльності відділу, в якому студент проходив перекладацьку практику.

3. Діяльність, що здійснювалася студентом під час проходження перекладацької практики (необхідно вказати тип перекладу, що виконувався, типи документації, що їх було перекладено, кількісні показники – кількість перекладених документів).

4. Перекладацькі прийоми, що їх використовував студент для перекладу.

5. Професійні вміння і навички, що здобув або вдосконалив студент під час перекладацької практики (назвати).

6. Перелік словників і довідкової літератури, що її було використано під час перекладу, перелік опрацьованої додаткової літератури, яка була використана під час перекладацької практики, її доцільність (назва роботи).

7. Труднощі, з якими зіткнувся студент в процесі проходження перекладацької практики (труднощі мовного і мовленнєвого характеру, робота з довідковою літературою і Інтернет-ресурсами).

8. Побажання і рекомендації щодо покращення мовної і мовленнєвої підготовки до перекладацької практики.

Загальними вимогами до викладення матеріалу звіту про проходження перекладацької практики є чіткість побудови, логічна послідовність, конкретність у викладенні труднощів та результатів роботи, обґрунтування рекомендацій.

Обсяг змісту не повинен перевищувати 3-4 сторін. Зміст повинен бути надрукований на стандартних аркушах паперу А4. Параметри сторінки: верхнє і нижнє поле – 20 мм, ліве – 25 мм, праве – 15 мм. Кегель – 14 Times New Roman, звичайний, інтервал між рядками – 1,5, абзацу – 1,25, вирівнювання – по ширині.

Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місті, або між рядками виправленого зображення машинописним способом, або від руки. Виправлене повинно бути такого ж кольору, як і основний текст.

Сторінки слід нумерувати арабськими цифрами, дотримуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті без крапки наприкінці.

Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок. Номер сторінок на титульному аркуші не проставляють.

Щоденник практики не включають до загальної нумерації сторінок.

Нумерація сторінок починається з другої сторінки.

Письмовий переклад текстових матеріалів різної складності з першої іноземної мови на українську мову та з української мови на першу іноземну мову (загальний обсяг не менше 40 000 знаків або 24 сторінки (Кегель – 14 Times New Roman)).

Список використаних джерел

Будас Ю. О. *Les français des affaires*. Ділова французька мова. Вінниця, 2017. 123 с.

Засекіна Л. В. Когнітивна модель перекладацького процесу. *Філологічні студії*. 2002. № 2. С. 70–76.

Зорівчак Р. «Боліти болем слова нашого». Поради мовознавця. – Тернопіль: «Мандрівець», 2008.

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури [англ./укр.] : Навчальний посібник для ВНЗ. Вінниця : Нова Книга, 2004. 576 с.

Корунець І. В. Вступ до перекладознавства: підручник. Вінниця: Нова Книга, 2008.

Максименко О. В. Усний переклад: теорія, вправи, тексти (французька мова). Вінниця, 2008. 168 с.

Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу: навчальний посібник. К.:ЦУЛ, 2009

Нямцу А. Є. Основи перекладознавства. Чернівці, 2008. 312 с.

Олікова М. О. Теорія і практика перекладу : [навчальний посібник] Луцьк : Вежа, 2000. 170 с.

Павлюк Н. В., Мілова О. Є. Перекладацька практика: методичні рекомендації. Київ : КУБГ. 2017. 42 с.

Програма перекладацької практики з першої іноземної мови (французької) для здобувачів вищої освіти зі спеціальності 035 Філологія, за спеціалізацією 035.055 Романські мови та літератури (переклад включно), перша – французька, за освітньо-професійною програмою: Французька мова і література, друга іноземна мова, переклад. Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський). Н. Філоненко. 2023.

Терехова С. І. Основи перекладознавства. Київ, 2014. 248 с.

Українське перекладознавство ХХ сторіччя: бібліографія/уклав Т.Шмігер. Львів: ЛНУ, 2013 . 626 с.

Чередниченко О. І., Коваль Я. Г. Теорія та практика перекладу. Французька мова. Київ, 1995. 320 с.

Чередниченко О. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007.

Шавкун І.Г., Волкова В.В., Дибчинська Я.С. Перекладацька практика: Методичні рекомендації для студентів денного відділення напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент», професійного спрямування: «Менеджмент ЗЕД», «Логістика». Запоріжжя: ЗНУ, 2010. 84 с.

Soignet M. *Le français juridique. Droit. Administration. Affaires*. Paris, 2005. 128 p.

Глосарій перекладацьких термінів

Абзацно-фразовий переклад - переклад, який здійснюється на рівні окремих речень або абзаців, що перекладаються послідовно один за одним.

Автентичний переклад - переклад офіційного документа, що має однакову юридичну чинність із оригіналом; відповідно до міжнародного права текст договору може бути вироблений і прийнятий однією мовою, але його автентичність встановлена двома і більше мовами.

Авторизований переклад - апробований автором переклад оригінального тексту.

Авторський (авто) переклад - переклад, виконаний автором оригінального тексту.

Адаптивне транскодування - вид мовного посередництва, при якому зміст оригіналу передається в перетвореній формі, що забезпечує заданий обсяг і характер переданої інформації.

Адаптований переклад - вид адаптивного транскодування, при якому в процесі перекладу здійснюється спрощення структури й змісту оригіналу з метою зробити текст перекладу доступним для Рецепторів, що не володіють знаннями, які потрібні для повноцінного розуміння повідомлення, що міститься в оригіналі.

Адекватний переклад - переклад, що забезпечує прагматичні завдання перекладацького акту на максимально можливому для досягнення цієї мети рівні еквівалентності, не допускаючи порушення норм і узусу МП, дотримуючись жанрово-стилістичних вимог до текстів даного типу й відповідності конвенціональній нормі перекладу. У нестрогому вживанні адекватний переклад - це "правильний" переклад.

Анотаційний переклад - переклад, у якому відбиваються лише головна тема, предмет і призначення тексту, що перекладається.

Антонімічний переклад - лексико-граматична трансформація, при якій відбувається заміна стверджувальної форми в оригіналі на негативну форму в перекладі або, навпаки, негативної на стверджувальну, що супроводжується заміною лексичної одиниці ВМ на одиницю МП із протилежним значенням.

Аспектний переклад - переклад лише частини тексту відповідно до якої-небудь заданої ознаки відбору (аспекту).

Безеквівалентна лексика - лексичні одиниці ВМ, що не мають регулярних (словникових) відповідностей у МП.

Безеквівалентні граматичні одиниці - граматичні форми й структури ВМ, що не мають однотипних відповідностей у МП.

Бінарний переклад - переклад з однієї природної мови на іншу.

Буквальний переклад - переклад, що відтворює комунікативно-нерелевантні елементи оригіналу, у результаті чого або порушуються норми й узус МП, або виявляється непереданим дійсний зміст оригіналу.

Вихідна мова (ВМ) - мова оригіналу, мова з якої здійснюється переклад.

Вільний (свобідний) переклад - переклад, що відтворює основну інформацію оригіналу з можливими відхиленнями - додаваннями, пропусками й ін.; здійснюється на рівні тексту, тому для нього виявляються нерелевантними категорії еквівалентності мовних одиниць

Внутрішньомовний переклад - тлумачення словесних знаків за допомогою знаків тієї ж мови.

Вузкий контекст (мікроконтекст) - лінгвістичний контекст у межах одного словосполучення або речення.

Генералізація - лексико-семантична заміна одиниці ВМ, що має більш вузьке значення, одиницею МП з ширшим значенням.

Граматична заміна - граматична трансформація, при якій граматична одиниця в оригіналі перетворюється в одиницю МП з іншим граматичним значенням.

Двосторонній переклад - послідовний усний переклад бесіди, що здійснюється, з однієї мови на іншу і навпаки.

Дезиративно-адекватний переклад - переклад, який повно й правильно відповідає інформаційному запиту споживача й не обов'язково передає повний смисловий зміст і провідну комунікативну функцію оригіналу.

Джерело (інформації) - творець (автор) тексту оригіналу, відправник повідомлення.

Діахронічний переклад - переклад на сучасну мову історичного тексту, написаного мовою попередньої епохи.

Еквівалентність перекладу - спільність змісту (сміслової близькості) оригіналу й перекладу.

Еквівалентний переклад - переклад, що відтворює зміст оригіналу на одному з рівнів еквівалентності.

Експериментальний переклад - переклад, виконаний з дослідницькою метою.

Експлікація (описовий переклад) - лексико-граматична трансформація, при якій лексична одиниця ВМ замінюється словосполученням, що експлікує її значення, тобто дає більш-менш повне пояснення цього значення в МП.

Еталонний переклад - зразковий переклад, що використовується для порівняння із перекладом, що кваліфікується.

Етап перекладацького процесу - частина перекладацького процесу, що характеризується діями перекладача певного типу.

Жанрово-стилістична класифікація перекладів - ділення перекладів залежно від жанрово-стилістичних особливостей оригіналу на художній переклад і інформативний переклад і функціональні підвиди перекладу.

Жанрово-стилістична норма перекладу - вимоги, яким повинен відповідати переклад, залежно від належності оригіналу до певного функціонального стилю.

Завірений переклад - переклад, відповідність якого оригіналу підтверджується юридично.

Загальна теорія перекладу - розділ лінгвістичної теорії перекладу, що вивчає найбільш загальні лінгвістичні закономірності перекладу, незалежно від особливостей конкретної пари мов, що беруть участь у процесі перекладу, способу здійснення цього процесу й індивідуальних особливостей конкретного акту перекладу.

Зворотний переклад - експериментальний або навчальний переклад тексту, що вже перекладено, на вихідну мову.

Змішаний переклад - переклад із використанням значної частки традиційної (або машинної) переробки тексту.

Інтерпретація - вид перекладу, заснований на звертанні до позамовної діяльності, у відмінності від власно перекладу, який здійснюється за заданими правилами переходу від засобів вираження, що належать до однієї мовної системи, до засобів вираження, що належать до іншої мовної системи.

Інтерсеміотичний переклад - переклад з природної мови на штучну або навпаки.

Інформативний переклад - переклад оригіналів, що не належать до художньої літератури (суспільно-політичних, науково-технічних, офіційно-ділових та ін.), тобто текстів, основна функція яких полягає в повідомленні якихось відомостей, а не в художньо-естетичному впливі на Рецептора.

Історичний переклад - переклад на сучасну мову історичного тексту, написаного мовою попередньої епохи.

Калькування - спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин-морфем або слів (у випадку сталих словосполучень) - їх лексичними відповідностями в МП.

Комунікативна рівноцінність - здатність тексту виступати як повноправна заміна (у функціональному, змістовному й структурному відношенні) іншого тексту. Комунікативно рівноцінні тексти є формами існування того ж самого повідомлення й поєднуються воедино (ототожуються) у процесі комунікації.

Компенсація - спосіб перекладу, при якому елементи змісту, втрачені при перекладі одиниці ВМ в оригіналі, передаються в тексті перекладу яким-небудь іншим засобом, причому необов'язково в тому ж самому місці тексту, що й в оригіналі.

Конвенціональна норма перекладу - вимоги, яким повинен відповідати переклад у зв'язку із загальноприйнятими в даний період поглядами на роль і завдання перекладацької діяльності.

Конкретизація - лексико-семантична заміна одиниці ВМ, що має ширше значення, одиницею МП з вузькішим значенням.

Консультативний переклад - вид інформаційного перекладу, здійснюється звичайно в усній формі, включає елементи анотування, реферування й вибіркового перекладу з аркуша, виконується, як правило, у присутності замовника, який уточнює в процесі перекладу аспекти змісту тексту оригіналу, що його цікавлять.

Лексико-семантична заміна - спосіб перекладу лексичних одиниць оригіналу шляхом використання в перекладі одиниць ВМ, значення яких не збігаються зі значеннями вихідних одиниць, але можуть бути виведені з них за допомогою логічних перетворень певного типу.

Лексичний контекст - сукупність лексичних одиниць, в оточенні яких використовується дана одиниця тексту.

Лінгвістика перекладу або лінгвістичне перекладознавство - розділ мовознавства, що вивчає переклад як лінгвістичне явище.

Лінгвістична теорія перекладу - теоретична частина лінгвістики перекладу.

Лінгвістичний контекст - мовне оточення, в якому вживається дана одиниця мови в тексті.

Літературне перекладознавство - розділ літературознавства, що вивчає переклад як вид літературної творчості.

Машинний (автоматичний) переклад - переклад, що виконано або виконується комп'ютером.

Міжмовна (двомовна) комунікація - мовне спілкування між комунікантами, що користуються різними мовами.

Міжмовний переклад - перетворення повідомлення, вираженого засобами якої-небудь однієї знакової системи, у повідомлення, виражене засобами іншої знакової системи.

Множинна (варіантна) відповідність - один з регулярних способів перекладу даної одиниці ВМ, що частково відтворює в МП її значення.

Мова Перекладу (МП) - мова, якою здійснюється переклад.

Мовне посередництво - перетворення в процесі міжмовної комунікації вихідного повідомлення в таку мовну форму, що може бути сприйнята Рецептором, що не володіє ВМ.

Модель перекладу - умовний опис ряду розумових операцій, виконуючи які, можна здійснити процес перекладу всього оригіналу або деякої його частини.

Модуляція (смысловий розвиток) - лексико-семантична заміна слова або словосполучення ВМ одиницею МП, значення якої є логічним наслідком значення вихідної одиниці.

Наближений переклад - використання в перекладі граматичної одиниці МП, що у даному контексті частково відповідає безеквівалентній граматичній одиниці ВМ.

Навчальний переклад - переклад, що використовується у навчальному процесі для підготовки перекладачів або як один із прийомів навчання іноземної мови.

Неповний переклад - переклад, що передає смисловий зміст оригіналу із пропусками й скороченнями.

Непрямий (вторинний) переклад - переклад, що здійснюється не безпосередньо з тексту оригіналу, а з його перекладу якою-небудь іншою мовою.

Норма перекладу - сукупність вимог, яким повинен відповідати переклад.

Норма перекладацького мовлення - вимоги, яким повинна відповідати мова перекладу.

Норма еквівалентності перекладу - вимога максимально можливої смислової близькості перекладу до оригіналу.

Нульовий переклад - відмова від передачі в перекладі значення граматичної одиниці ВМ, внаслідок його надмірності.

Об'єднання речень при перекладі - спосіб перекладу, при якому синтаксична структура в оригіналі перетворюється шляхом об'єднання двох простих речень в одне складне.

Одиниця невідповідності - елемент змісту оригіналу, не відтворений або неадекватно відтворений при перекладі, або елемент змісту тексту перекладу, неправомірно доданий при перекладі.

Одиниця перекладу - 1) Мінімальна одиниця тексту оригіналу, що перекладається як єдине ціле, у тому розумінні, що їй можна відшукати відповідність у перекладі, але не можна виявити в перекладі одиниць МП, що відтворюють значення складових частин даної одиниці, якщо такі в неї є. 2) Одиниця еквівалентності. 3) Одиниця перекладацького процесу.

Одиниця перекладацького процесу - мінімальний відрізок тексту оригіналу, що виступає в якості окремої "порції" перекладу, у тому розумінні, що перекладач приступає до перекладу кожного такого відрізка після завершення перекладу попереднього відрізка.

Одиниця еквівалентності - мінімальна одиниця змісту оригіналу, що зберігається в перекладі.

Одинична (постійна) відповідність - найбільш стійкий (постійний) спосіб перекладу даної одиниці ВМ, відносно незалежний від контексту.

Однобічний переклад - усний переклад, що здійснюється тільки в одному напрямку, тобто з даної мови на яку-небудь іншу мову.

Однотипна відповідність - граматична відповідність у МП, що має найменування, визначення й граматичне значення, аналогічне одиниці ВМ, що заміщується.

Оказіональна відповідність (контекстуальна заміна) - нерегулярний, винятковий спосіб перекладу одиниці оригіналу, придатний лише для даного контексту.

Окрема теорія перекладу - розділ лінгвістичної теорії перекладу, що вивчає лінгвістичні аспекти перекладу з однієї даної мови на іншу дану мову.

Офіційний (готовий до опублікування) переклад - остаточний варіант перекладу, що пропонується перекладачем як повноцінне відтворення оригіналу.

Переклад - вид мовного посередництва, при якому зміст іншомовного тексту оригіналу передається іншою мовою шляхом створення комунікативно рівноцінного тексту цією мовою.

Перекладацька (міжмовна) трансформація - перетворення, за допомогою якого можна здійснити перехід від одиниць оригіналу до одиниць перекладу.

Перекладацька відповідність - одиниця МП, що регулярно використовується для перекладу даної одиниці ВМ.

Перекладознавство - сукупність наукових дисциплін, що вивчають різні аспекти перекладу.

Письмовий переклад - вид перекладу, при якому оригінал і переклад виступають у процесі перекладу у вигляді фіксованих (головним чином, письмових) текстів, до яких перекладач може неодноразово звертатися.

Повний (суцільний) переклад - переклад, що передає смисловий зміст оригіналу без пропусків і скорочень.

Поморфемний переклад - переклад, що виконується на рівні окремих морфем без урахування їх структурних зв'язків.

Порівняльний аналіз перекладу - аналіз форми й змісту тексту перекладу в зіставленні з формою й змістом оригіналу.

Послідовний переклад - різновид усного перекладу, що здійснюється після прослуховування певної одиниці тексту, у паузах між цими одиницями.

Послівний переклад - переклад, що виконується на рівні окремих слів без урахування смислових, синтаксичних і стилістичних зв'язків між словами.

Пофразовий переклад - переклад, що виконується на рівні окремих речень або фраз, які перекладаються послідовно одне за іншим.

Прагматика перекладу (прагматичний аспект перекладу) - вплив на хід і результат перекладацького процесу необхідності відтворити прагматичний потенціал оригіналу й забезпечити бажаний вплив на Рецептора перекладу.

Прагматична адаптація перекладу - зміни, внесені в текст перекладу з метою домогтися необхідної реакції з боку конкретного Рецептора перекладу.

Прагматична норма перекладу - вимога забезпечення прагматичної цінності перекладу.

Прагматична цінність перекладу - ступінь відповідності тексту перекладу тим завданням, для рішення яких був здійснений процес перекладу.

Прагматичний потенціал тексту - здатність тексту впливати на Рецептора, викликати в нього інтелектуальну або емоційну реакцію на передане повідомлення.

Прагматично (функціонально) адекватний переклад - переклад, що правильно передає основну (домінуючу) комунікативну функцію оригіналу.

Приєм займенникового повтору - повторне вказування в тексті перекладу на вже згадуваний об'єкт із заміною його імені на відповідний займенник.

Приєм лексичних додавань - використання в перекладі додаткових лексичних одиниць для передавання імпліцитних елементів змісту оригіналу.

Приєм опущення - відмова від передачі в перекладі семантично надлишкових слів, значення яких нерелевантні або легко відновлюються в контексті.

Приєм переміщення лексичних одиниць - використання найближчої відповідності одиниці перекладу ВМ в іншому місці висловлювання в тексті перекладу.

Приєм послівного перекладу - підстановка найближчих відповідностей замість лексичних одиниць оригіналу при збереженні синтаксичних зв'язків між ними як проміжна стадія в процесі пошуку оптимального варіанту перекладу.

Процес перекладу (власно переклад) - дії перекладача зі створення тексту перекладу.

Прямий (первинний, безпосередній) переклад - переклад, що виконується безпосередньо з оригіналу.

Психолінгвістична класифікація перекладів - ділення перекладів на види й підвиди за способом (мовною формою) сприйняття оригіналу й створення тексту перекладу.

Реферативний переклад - переклад, у якому містяться відносно докладні відомості про документ, що реферується, - його призначення, тематику, методи дослідження, отримані результати.

Рецептор (інформації) - одержувач повідомлення, учасник комунікації, що слухає або читає.

Рівень (тип) еквівалентності - ступінь смислової близькості оригіналу й перекладу, що обумовлена частиною змісту оригіналу, який зберігається при перекладі.

Різномісна відповідність - граматична відповідність у МП, що не збігається з вихідною одиницею за назвою й визначенням.

Робочий переклад - попередній переклад, еквівалентність якого обмежена лише передачею на рівні способу опису ситуації предметно-логічного змісту оригіналу.

Свобідний (вільний) переклад - переклад, виконаний на більш низькому рівні еквівалентності, чим той, котрого можна досягти за даних умов перекладацького акту.

Синтаксичний контекст - синтаксична конструкція, в якій вживається дане слово, словосполучення або підрядне речення

Синтаксичне уподібнення (дослівний переклад) - спосіб перекладу, при якому синтаксична структура оригіналу перетворюється в аналогічну структуру МП зі збереженням набору повнозначних слів і порядку їх розташування в оригіналі й перекладі.

Синхронний переклад - усний переклад, що здійснюється практично одночасно із проголошенням тексту оригіналу.

Ситуативна модель перекладу - модель перекладу, що представляє процес перекладу як процес опису за допомогою МП тієї ж ситуації, що описана в оригіналі.

Ситуативний (екстралінгвістичний) контекст - обстановка, час і місце, до яких відноситься висловлювання, а також будь-які факти реальної дійсності, знання яких допомагає Рецептору правильно інтерпретувати значення мовних одиниць у висловлюванні.

Ситуація - сукупність ідеальних або матеріальних об'єктів і зв'язків між ними, що описуються у змісті висловлювання.

Скорочений переклад - переклад, при якому здійснюється опущення окремих частин оригіналу по моральних, політичних або інших міркуваннях практичного характеру.

Смислова домінанта - найбільш важлива частина змісту оригіналу, що повинна бути неодмінно збережена в перекладі й заради збереження якої можуть бути принесені в жертву інші елементи повідомлення, що перекладається.

Спеціальна теорія перекладу - розділ лінгвістичної теорії перекладу, що вивчає особливості процесу перекладу текстів різного типу й вплив на цей процес мовних форм і умов його здійснення.

Спосіб опису ситуації - частина змісту висловлювання, що вказує на ознаки ситуації, через які вона відбивається у висловлюванні.

Стилістично адекватний переклад - семантично повний, точний і стилістично еквівалентний переклад, що відповідає функціонально-стилістичним нормам мови перекладу.

Точний переклад - переклад, у якому еквівалентно відтворена лише предметно-логічна частина змісту оригіналу при можливих відхиленнях від жанрово-стилістичної норми й узуальних правил уживання МП.

Транскрипція - спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом відтворення її звукової форми за допомогою букв МП.

Транслітерація - спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом відтворення її графічної форми за допомогою букв МП.

Трансмутація - переклад з якої-небудь штучної мови на іншу штучну мову.

Транспозиція - переклад тексту одного жанру або функціонального стилю в інший жанр або функціональний стиль.

Трансформаційно-семантична модель перекладу - модель перекладу, що представляє процес перекладу як ряд перетворень, за допомогою яких перекладач переходить від одиниць ВМ до одиниць МП.

Трансформаційний переклад - переклад з використанням однієї з перекладацьких трансформацій.

Усний переклад - вид перекладу, при якому оригінал і його переклад виступають у процесі перекладу в нефіксованій (усній) формі, що визначає однократність сприйняття перекладачем відрізків оригіналу й неможливість наступного зіставлення або виправлення перекладу після його виконання.

Фрагментарний переклад - переклад не цілого тексту, а лише окремого уривка або уривків.

Художній переклад - переклад здобутків художньої літератури, тобто текстів, основна функція яких полягає в художньо-естетичному впливі на читача.

Ціль комунікації - частина змісту тексту (висловлювання), що вказує на загальну мовну функцію тексту в акті комунікації.

Цільнотекстовий переклад - переклад цілого тексту, без виділення в якості окремих одиниць перекладу окремих слів, речень або абзаців.

Членування речення - спосіб перекладу, при якому синтаксична структура речення в оригіналі перетворюється у дві або більше предикативні структури в МП.

Чорновий переклад - попередній переклад, еквівалентність якого обмежена лише передачею на рівні вказівки на ситуацію предметно-логічного змісту оригіналу при можливих пропусках і відхиленнях від норми МП.

Широкий контекст (макроконтекст) - лінгвістичний контекст, що виходить за межі речення, у якому вжита дана мовна одиниця.